

HAJNAL





Harmat csillog a virágon . . .

Folytatás.

A magyar nép levelei.

Petrovics József. Papnevelő intézet. Overbrook, Pa. A Hajnal kettős okból érdemli meg a leglelkesebb pártfogást. Először, mert magyar ügyet szolgál, másodszor, mert a magyar lélek legnélkülözhetetlenebb kelléke, legszentebb, legtündöklőbb kincse: a hit szólal meg benne. Óhajtom, hogy magasztos célját elérje, hire terjedjék tengeren innen és tengeren túl. Vallás, hazaszeretet és egymáshoz való kölcsönös ragaszkodás kötelékeivel fűzze össze egy anyának, oldott kéveként széthulló és zsörtösködő — gyermekeit. Ha meg nem teszünk mindent, ha ölbe tett kezekkel nézzük az egyenetlenség, a hitetlenség pusztító hatását: egy reggel arra ébredünk, hogy a folytonosan sorvadó anya búcsút mond . . . mert saját fiai döfik szívébe a halálhozó gyilkot . . . Ebben a mentő munkában, mint sokszor tapasztaltam, a „Hajnal“ kitüntetésre méltó mértékben osztozik. — Gregor Máté, St. Paul, Minn. A Hajnal nélkül nem szeretném a házamat tartani, mert az nagyon megvigasztalja az embert . . . — Kovács Ferenc, Woodbridge, N. J. A Hajnalból sok szépet és jót tanultam s így kötelességem teljesítem, ha a jövő félévre beküldöm az 50 centet. Isten koronázza szép munkájukat. — Bali Miklós, St. Louis, Minn. Nagy hálámat és köszönetemet tessék fogadni fáradozásukért. Isten engedje, hogy a Hajnal a legesleghosszabb időt érje el . . . — Kiss Miklós, Devault, Pa. Akiben katolikus érzet van, beláthatja, hogy ez a lap szükséges, mert valóságos lelki kincs. — Kovács György, Cleveland, O. Mikor e kis könyvecskét olvasom, úgy érzem magam, mintha a lelkem megkönnyebbült volna. Itt küldöm az előfizetést . . . — Kovács Máté. Summer, Mich. A hajnalt rendesen kapom és mondhatom, hogy eddig is, amilyen viszonyokban voltam, ez tartott fenn reménynyel, hogy végképen el nem csüggedtem . . .

H A J N A L.

No. 6. Vol. II. MONTHLY MAGAZINE Junius 1909.

Szerkeszti MESSERSCHMIEDT GÉZA plébános Passaic-on, New Jersey.

Published every first Thursday by
Rev. Geisa Messerschmiedt
17 Third St. Passaic, N. J.

Megjelen minden hó első csütörtökén.

Subscription Price — Előfizetés
az Egy. Államokban és Kanadában
One Year — egy évre \$1.00
Magyarországon, külföldön
Egy évre \$1.60

Entered as second-class matter Jan. 15, 1909 at the post office at Passaic, N. J.
under the Act of Congress of March 3, 1879.

Hazátlanok között.

Az óceánon túl — elhagyva szép hazám',
Az édes jó anyát, az ős szülőlakot;
Vigasztalom honom számüzött gyermekit,
Kiket, mint ők mondják, mindenki elhagyott.

Könnyeznek ők gyakran, hogyha hallják szavam';
Mikor fölemlitem az „ország“ szent nevét,
Ajkukról sohaj száll, az ifjú lángban ég!
Könnyárban látom, óh! az öregek szemét.

Itt egy idegenben született kis gyermek,
Kitárva karjait anyját karolja át,
Bús atyja mellett sír — kérdőn szemébe néz
S nem értve a titkot . . . keresi szép honát.

Amott egy tisztos, ősz öregpár sírdogál,
Húsz év óta már nem látta drága honát;
Csillagos estéken tündérhonról regél,
Vigasztalva a sok hazátlan unokát.

Ha égnek száll a dal: „Szegény magyarokról
Ne feledkezzél meg hazánk Nagyasszonya!“
Ez istenadta nép térdre hull s könnyezve
Fel sóhajt: „Anyánk Te nem hagytál el soha!“

S én, ki odahagytam mindent, ami kedves,
S véreimhez mentem az óceánon át,
Boldog vagyok látva, hogy itt sem feledték
Istent, hont s a magyar dicső Nagyasszonyát.

Rickert Ernő.



Az erdei fák és virágok mily szépen és mily békeségben
megélnek egymás mellett a jó anyaföld kebelén; az emberek pe-
dig csak a föld alatt férnek meg egymás mellett békében.

*

Önmagunkkal békeségben élni — boldogság; másokkal bé-
kében lenni bölcsesség.

*

Aki azt gondolja, hogy sokat tud, azt nagyon kevésre lehet
tanítani.

*

Némely emberek mindent sötét színben látnak, mivel saját
lelkük mindenre árnyékot vet.

*

Az öröm rózsáiból idővel csak tövisek maradnak, a bánat tö-
viseiből pedig örömrózsák nyílanak.

*

Mily sokat kell tanulni az embernek, míg megtanulja, hogy
semmit sem tud; legtöbben azt sem tudják, hogy semmit sem
tudnak.



AZ ÚR NAPJÁN,

Irta: Messerschmiedt Géza.



Mily változás ez? Hajdan az utcán lökdösték, rugdosták, köpdösték . . . 2000 esztendő előtt mint valami rablógyilkost vonszolták megláncolva az utcákon, a levegő harsogott a bős zsidók ordításaitól: „Feszítsd meg, feszítsd meg őtet.“ Borzasztó út volt az a vesztőhelyig . . . a golgotáig . . .

És ma? **Ugyanazon Názáreti Jézust**, ugyanazt a Krisztust nem megkötözve, hanem arany házacskóba kelyezve — nem tövisekkel, hanem virággal koszorúzva, — nem gonosz kiáltásokkal, hanem szív mélyéről fakadó vidám Hozsannával követjük. Lábai előtt illatoz a kakukkiú a mezők sok szép virága; Érte hervad el a letépett rózsa; Hozzá száll a tömjén illatos füstje; Neki lobognak a fáklyák — gyertyák lángjai; az Ő diadalmát hirdetik a zúgó harangok, de hirdeti mindenek felett az a felséges, az a boldogító érzés, a mely a te szívedből fakad keresztény katolikus ember . . . Mikor látod, hogy a te Jézusod ma is él, ma is uralkodik és **győzedelmeskedik a sziveken . . .**

Ez az Úrnapja.

Egy olyan csudálatos, megnevezhetetlen édes — kegyes érzés fogja el az embert, mikor látja a hosszú menetet — és elgondolkozik, hogy mi ez? . . . **Hová mennek ezek az emberek, mit akarnak; mi sajtolta ki szívükből az öröm könyeit . . . micsoda földön-**

túli érzés nyitja meg ajkukat azokra a gyönyörű dallamokra . . . ? . . .

De ime a papok hosszú sora, a fehérruhás, koszorúártatlan lelkek, — hivatalos emberek — sorai után végre felragyog az **Oltáriszentség**. Ah! tehát ez az! A Jézus Krisztus! És a hívő emberek térdre esnek, még az ének is elhal ajkukon, mikor elmegy mellettük a világ Teremtő Ura — Istene . . . **Érzik Őt . . .** Ember, te lenni tenhez képest nyomorult féreg, te sok-sok bajjal kereszttel, fájdalommal-bánattal terhelt ember, nem vigasztalás az neked, hogy a te Istened, itt van melletted, és pedig **téged szerető Istened . . . ?**

Hol van a hited, hol a bizalmad, hogy ehez a Jézushoz fordulj minden ügyedben? Tudd meg már egyszer, hogy ugyanaz a Jézus van itt jelen, aki valaha látható emberi testben a földön járt; aki soha se űzött el magát től, de senkit. Ha van hited, ha **alázattal** imádod Őt, ha készséges szíveddel teljesíted az ő utóda, egyháza parancsait, téged is úgy meghallgat, mint meghallgatta azon sok ezreket, akik testi-lelki jóvoltukért Hozzá folyamodtak. Vagy azt hinnéd, hogy ez a Szentség csak emléke, képe, ereje a Krisztusnak? Oh nem! **Ez a valószínűságon élő, érző Krisztus!** Ő lát téged a Szentségből; Ő belát szived legelrejtettebb zugába; Ő hallja a Szentségből a te imádságodat — énekedet; Ő nem **néma kenyér**. Halld csak, mit szól neked az Oltáriszentségből . . .

„Én édes fiam, leányom! Nézd, Én a te Istened, nem akartalak téged elhagyni . . . itt várlak téged . . . mért vagy bizalmatlan hozzám . . . mért nem tárod fel szived lelked baját nekem . . . ? Hisz tudod, hogy a halálig még pedig a leggyalázatosabb **kereszthalálig szerettelek**. Hiszen érted haltam meg . . . De még ez sem volt elég nekem. Veled, — közel hozzád akartam maradni, azért rendeltem nagy csudával ezt a Szentséget. És te elfordítottad a te orcádat? Oh ne tedd ezt! Én vagyok a te Isten

ned, **aki téged egyedül boldogíthat.** Mond el ne-
kem, mit kívánsz, mi fáj, micsoda kegyelmeket vársz tő-
lem. Én megadom neked, ha lelked üdvösségére válik.
Hisz' azért vagyok itt . . . Légy őszinte én gyermekem,
szerezd a te Jézusodat." Így az Úr Jézus. — Mit vála-
szolsz neki? . . .

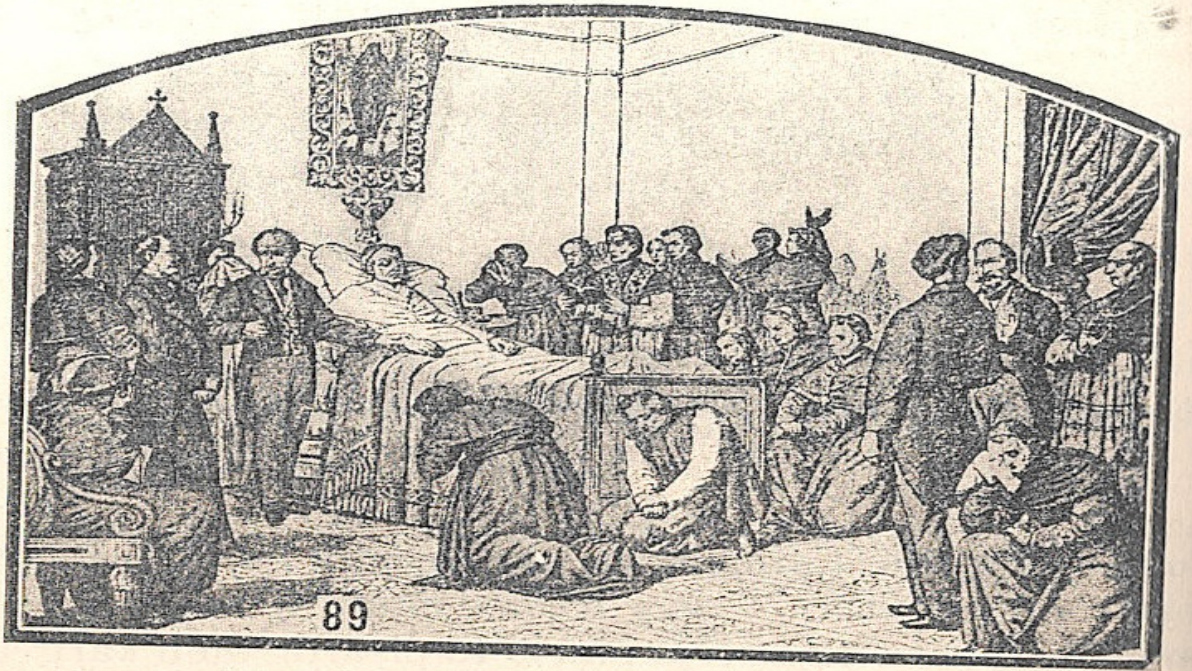


Torniamo a Dio. Cataniában, ahol most a szörnyű földrengés
mindent romba döntött — egy Azione című istentelen ujság je-
lent meg. Ennek szerkesztője Mario Rapisardi több kárt tett a
folkekben rossz írásaival, mint egy ármádia ördög. És mi történt?
Mikor a földrengés után a lap első száma megjelent: ilyen vezető
cikkkel kezdte: „Torniamo a Dio“ magyarul annyit jelent: **Tér-
jünk vissza az Istenhez!** Ebben a cikkben az azelőtt hitetlen jó-
szeket mondja: „Azt mondom, amit érzek és azt cselekszem: én igaz.
Kérdezzétek magatokat igazán, kérdezzétek meg mindazokat,
akik a kórházakban sírnak, szenvednek, haldoklanak; kérdezzé-
tek meg a mezőkön, hegyeken bolyongó testvéreinket; kérdezzé-
tek meg a ti öregeitek ősz haját, jegyeseitek, csecsemőitek an-
gyali mosolyát . . . Mindnyájan azt kiáltják nektek: „Torniamo
a Dio“ „Térjünk vissza Istenhez!“ Mert csak is így — nem fo-
gunk elpusztulni a vészben.“

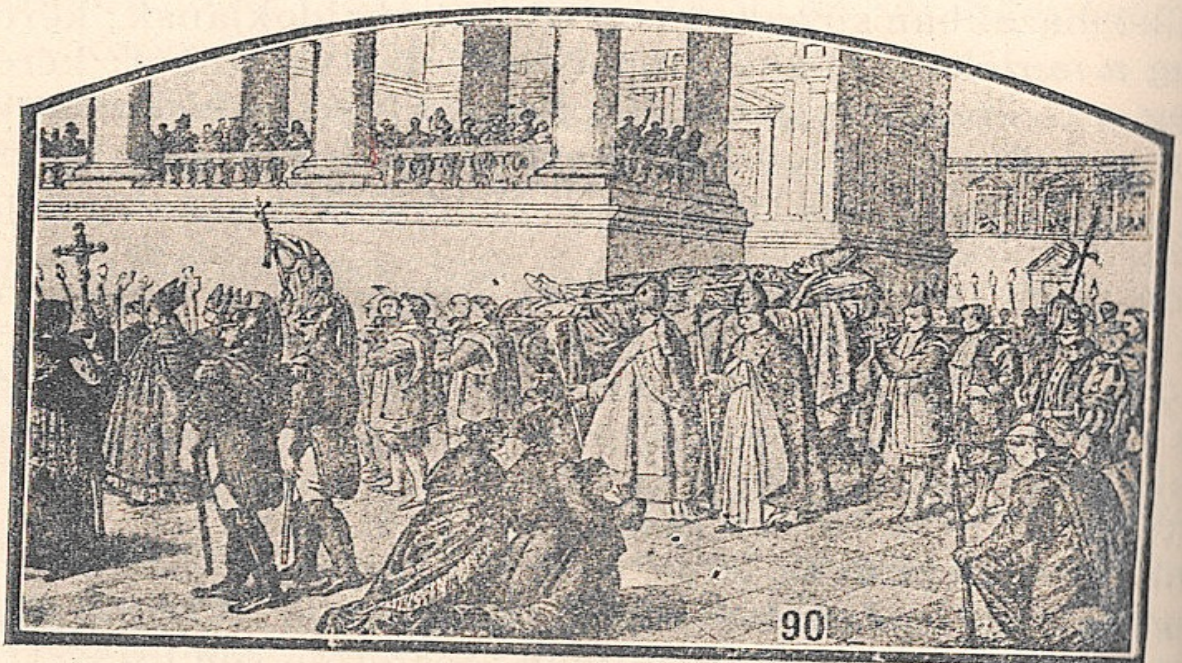
Ime, hogy puhítja meg az isteni kegyelem a legkeményebb
szíveket is Sajnos, sokan, nagyon sokan vannak, akik nem akar-
ják látni, sőt félre lökik az Isten áldó kezét, ha földi jókkal hal-
mozza el őket; ostoba gögjükben azt hívén, hogy mindent ma-
guknak köszönhetnek. Mintha bizony az a nap az ő parancsukra
villágitana, mintha ők rendelkeznének a természet retteretes
erőivel. — — Bezzeg ha Isten felemeli karját és ostorával végig-
szújt egyeseken, családokon, egész országokon, akkor érzi az em-
ber, hogy milyen nyomorúlt, milyen tehetetlen semmi . . . És ek-
kor alázatosan porba hullva visszatér és megcsókolja azt a Ke-
zet, a mely megverte . . .

(m.)



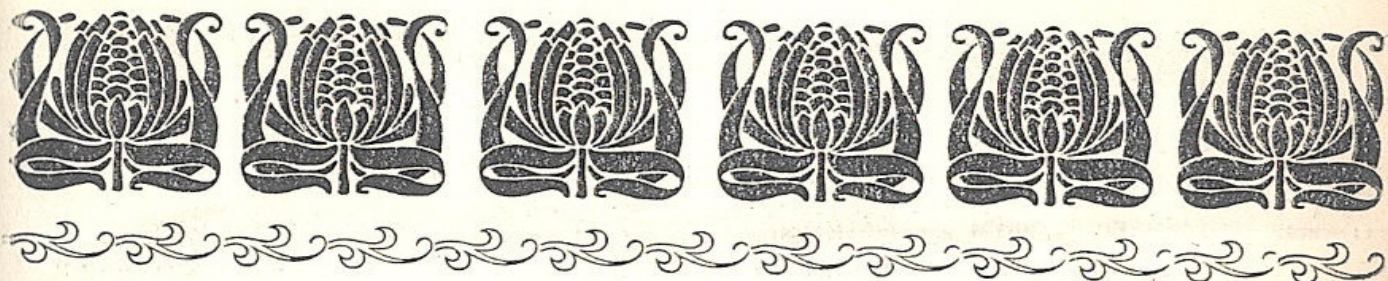


IX. Pius pápa halála.



IX. Pius pápa temetése.





JUNIUS 16.

Az ugyan nem Szentírás, hogy te születél, mégis való igaz, mert tény. Ilyen való tény az is, hogy az Úr Jézus maga hívta fel az embereket arra, hogy ha a válságos időkben lelküket biztosítani akarják, tiszteljék az ő Szentséges Szívét. Az a kiválasztott személy pedig, aki által ő ezen tekintetben hozzánk szólott, boldog Alacoque (Alakok) Margit-Mária volt. Franciaországban született 1647. július 22-én, atyja kir. jegyző vala. Már kicsi korában szörnyen félt a büntől, s ha valamire azt mondták neki, hogy az vétek, bűn: a világért sem tette volna meg azt. A mi más gyermeknek a játék, a futkosás: az volt a kis Margitnak az Oltáriszentség előtt való áhitatos térdelés; ha nyoma veszett a házbán, csak a templomba kellett menni, s megtalálták, buzgó imába merülve az oltár előtt. Idővel kolostorba ment, s ott megjelent neki a szentély magányában az Úr Jézus több ízben, nevezetesen s utoljára 1675. június 16-án s megmutatta neki Szentséges szívét azon alakban, mint azt most a szentképeken ábrázolják: oldalán mély sebbel, körül töviskoronával, fölül kereszttel s szeretetének hevét ábrázoló lángokkal. Együttal fölszólitotta őt Jézus, hogy Szerető Szívét kiválólag tisztelje, s az embereket is az ő Szívének tiszteletére s viszonszeretetére oktassa és buzdítsa. Különösen meghagyta volt neki, hogy az Urnap nyolcada után való péntek az ő Szívének tiszteletére legyen szentelve, s hogy az emberek azon a napon szent áldozás által törekedjenek jóvá tenni azon bántalmakat, a melyekkel ő az Oltári-Szentségben a háladatlanok részéről folyton illetetik. Számos ígéreteket is adott neki, hogy mit várhatnak tőle. Szívének illetően tisztelői, nevezetesen a következőket mondá neki: 1. „Megadom nekik mindazon malasztot, segítséget, a melyre szükségük van, hogy állapotuk kötelességeit hiven teljesíthessék. — 2. Családjukban békességet szerzek. — 3. Megvigasztalom őket szenvedéseikben. — 4. Biztos menedékek leszek életökben, de főleg haláluk órá-

ján. — 5. Minden dolgukat, vállalatukat bőségesen megáldom. —
 6. A bűnösök sz. Szivemben az irgalom forrására, sőt tengerére
 találhatnak (vagyis, hogy nagyon kegyes lesz irántok). — 7. A lany-
 ha lelkek (akik nem sokat törődnek az örök üdvösséggel) buz-
 gókká lesznek. — 8. A buzgó lelkek nagyon tökéletesekké vál-
 nak. — 9. A papoknak olyan erőt adok, hogy a legmegrögzöttebb
 bűnöst is bűnbánatra indítják. — 10. Megáldom azon háza-
 kat, a melyekben szt. Szivem képét felfüggesztik, tisztelik. —
 11. Szt. Szivembe irom, és onnan soha ki nem törölöm azok ne-
 veit, a kik ezen ájtatosságot terjesztik. — 12. Szt. Szivem kin-
 cseinek kiosztásában sem mértéket, sem határt nem szabok azok-
 nak, akik azokat benne keresik. “

Jámbor lélek, nem volna-e, neked is szükséged egyikre vagy
 másikra ezen áldásokból? Látod, hogy forrásuk a Jézus Szt. Szi-
 ve, s ezen forrás számodra is nyitva áll. Légy minden jókkal
 együtt te is Jézus Szt. Szivének kiváló tisztelője. Reggelenként
 amugy is elmondol egy Miatyánkot Üdvözlégyet s Hiszekegyet;
 ezentúl tedd azt Jézust szt. Szive tiszteletére hozzátévén még e
 fohászt: „Én Jézusom édes Szive, add hogy téged mindig jobban
 szeresselek. “

Ha valami különös ügyed van, végezz 9 napon át naponta e
 szent Sziv tisztelelére valami ájtatosságot, s gyónjál és áldozzá-
 l meg. Ennek a csodálatos hatását már ezeren és ezeren tapasztal-
 ták. Végre itt közlöm a következő 100, illetve 300 búcsúval ellá-
 tott ájtatos fohászokat: „Dicsérve, imádva és hálás szivvel sze-
 retve legyen a kenyér szine alatt rejtett Jézus Szive, minden
 oltárszekerényben a földön a világ végéig.“ Meg: „Szeretessék
 mindenütt Jézus szentséges Szive.“ Meg: „Oh szelid és alázatos
 szivü Jézus, add, hogy szivem a tiedhez hasonló legyen.“ (300
 napi búcsú).

Böhm Károly.





A missziók földjéről.

Tojás-áldozat kinában. Hogy a pogány „csáj-ni“-ak milyen vallásosak a maguk módja szerint, mutatják azon különféle szertartások, melyekkel a mezei munkákat megkezdik. Réges-régi szent könyveik, melyeket még Krisztus Urunk születése előtt 400 évvel irt össze Kong fu-ce nevű kínai böles — szigoruan előírják a kínai gazdáknak, hogy senki ne merjen a szántóföldek megmivveléséhez fogni, mielőtt a jó és a rossz szellemeknek áldozatot mutatnának be. Maga az „ég fia“, mint ők nevezik, vagyis a kínai császár kezdi meg a mezei munkát a „szent“ helyen őrzött eszközökkel. A gabona elvetésekor oltárt emelnek a szántóföldön, erre egy tojással telt edényt helyeznek, aztán a pap felöltözik **tekenős békának**, azaz egy óriási tekenősbéka kemény héjját veszi a hátára; — különféle babonás tárgyakkal „feldiszitve“ megy az áldozat-oltárhoz, hogy kérje a jó szellemeket a jó termésért; a gonosz szellemeket pedig, hogy ne ártsanak az ember munkájának. A tojás-áldozat sok imádság — tömjénfüst és különféle szertartások mellett megy végbe. — Aztán megindul a munka.

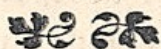
Bármily elszomorító gondolat, hogy sok száz millió ember él a pogányság sötétségében, mégis vigasztalhat bennünket az a tény, hogy a katolikus vallás folyton terjed ebben a hatalmas pogány birodalomban a missziós papok emberfeletti fáradozásai folytán. Másrészt

tanúlságos is ez a fent vázolt kép, kivált ha meggondoljuk, hogy a **magyar gazda**, aki pedig nem pogány istenekben, vagy holmi jó és rossz szellemekben, hanem az **egy igaz, teremő, világfentartó Istenben hisz**, mondom, az a magyar gazda, — ugyan mivel kezdi mezeti munkáját? Bizony, — tisztelet a kivételeknek — nem imádsággal vagy áldozattal, hanem **káromkodással...**

*

A szentelt bika Egyiptomban. A régi egyiptomiak pogány hitükben azt képzelték, hogy egyik istenük, akit Osiris néven tiszteltek, bikában lakik, abban testesült meg. Hitük szerint ennek a bikának feketének kellett lennie, csak homlokán viseljen egy négyszögletes fehér szőr-foltot; nyelvén dudorodásnak kellett lennie. — Biz' az ilyen bika nagy ritkaság volt. De ha találtak egyet, azt azután nagy pompával feldiszitették, mint az ő istenüket; bevitték a nagy istennek (Phtah) templomába és ott tartották. Hozzá jártak imádkozni... Mikor megdöglött, bebalzsamozták s nagy pompával temették el.

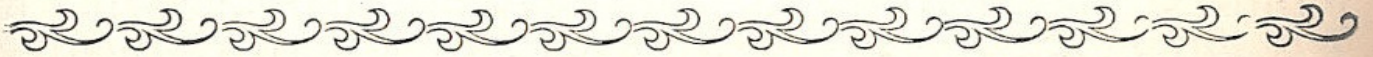
Istenem, mire juthat az ember, ha szívét-lelkét fel nem világosítja a Krisztus által égből hozott igaz keresztény katolikus vallás... (m.)



Szeretettel kérem a Hajnal tisztelt olvasóit, sziveskedjenek a lapért járó hátralékot beküldeni, illetve előfizetni. M. G. szerkesztő.



A Hajnal mai száma 40 oldalra terjed!



Szent Péter és szent Pál apostolok ünnepére.

Ez a két apostol volt Jézus Krisztusnak főszöke, hogy velük a kath. anyaszentegyházat elterjessze. **Szent Péternek** mondta az Úr: „Te Péter vagy és én e kőszálon épitem fel anyaszentegyházamat.“ Ez a Péter Krisztus parancsára Rómába megy, a pogányság, a bálványimádás tűzhelyére. Mit neki a pogány császár dühe . . . mit neki a pogány tudósok bölcselkedése . . . A halál félelme meg nem rettentí; fülében cseng az Úr Jézus szava: „elmenvén tanítsatok minden nemzeteket . . .“ Hitközséget alakít. Végre, amint jó előre megmondta neki a Mester: vértanú halállal hal meg a kereszten. De hiába? halt meg; az a mag, amelyet elvetett, mindig nagyobb és nagyobb — fává nőtt. A pogány római birodalom eltűnt s Szent Péter sirja felett ma ott misézik a háromszáz esztendőn keresztül üldözött Krisztus hitének őre, a szentséges római pápa.

Szent Pál, egykor keresztény-üldöző, dühös zsidó, ugyanazon Jézus kegyelme folytán megtér. Ő lesz az evangélium leglelkesebb harcosa a pogányok között. Olvassuk csak el a Szentírásban a Korinthusiakhoz írt II-ik levelét. Mit szenvedett ez a lánglélek Krisztusért! Végre is Rómába hurcolták és pallossal szurták le ugyan azon napon, a melyen Szent Pétert keresztre feszítették. (Junius 29.)

Ime, a hit hatalma. Bizony sok katolikusnak pirulnia kellene, ha hitét, amelyet alig lehetne nevezni pislogó mécsesnek — összehasonlítja a Krisztusért halált szenvedett vértanuk hitéhez . . . Holott ma se kereszt, se pallos, se keréketörés, se fenevadak nem ijesztgetik a Krisztust szeretők táborát!

Egy nagyon fontos és életbevágó kérdést akarok itt megvilágítani. Mindazon dolgok között, melyek a **mai hitetlenségnek** és ebből kifolyólag minden gazságnak, rosszaságnak, erkölcstelenségnek, botránynak az okozói, első helyre teszem **a rossz gyermeknevelést**. Hitért haltak meg dicső apostolaink; a hitnek hiánya pusztítja — sorvasztja ma az emberek ezreit.

Ez a kérdések kérdése. Akármint gondolkozunk, a mai romlott állapotoknak egyik fő forrása a rossz gyermeknevelés. Különösen két hibára akarok rámutatni. Az egyik az az úgynevezett **majomszeretet**, a mely visszatartja a szülő kezét, valahányszor a rosszért büntetni kellene gyermekét; a másik a szülők rossz példája. Lássuk csak.

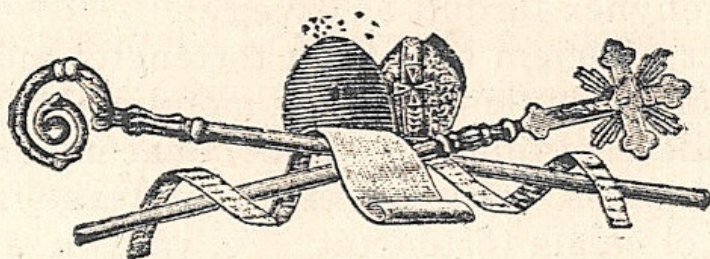
Akik azt állítják, hogy a gyermeket a rosszért nem kell testi büntetéssel fenyeíteni, azok egyenesen **istenkáromlók**, mert Isten parancsolja a büntetést a rosszért — már e földön. Persze, hogy a gyarlóság sok hibára viszi az embert; így megtörténik, hogy a szülők elfelejtik azt, hogy a büntetés célja a javítás, s néha **kegyetlenül** büntetik gyermeküket. Ez ismét hiba, sőt bűn. A büntetésben legyen józan határ és érezze az a gyermek, hogy nem haragból, hanem szeretetből büntetik, hogy **jó** legyen. Okos szülő eltalálja a módját. Ismeri gyermekeit. Egyiknek virgács, a másiknak csak egy komoly szempillantás vagy szemrehányás kell. Hej de sok szülőt megverték dédelgetett gyermekeik, mert annak idejében sajnálták tőle a virgácsot . . .

Huszár Károly, kitűnő katolikus író remek példákat hoz fel erre vonatkozólag. A többi közt egy nápolyi családról tesz említést. — Valóságos majomszeretettel környezték egyetlen fiúgyermeküket. A világért hozzá nem nyultak volna, kámi rosztat

tett. Mikor az apa meghalt s a fiú felcseperedett; teljesen gonoszszá vált. Akárhányszor megrugdosta anyját s elővette a kor-
bácsot és végig vert rajta. Azt használta, a mit az anyának kel-
lett volna használnia annak idejében . . .

A másik hiba, és pedig szörnyű hiba: **a szülők rosz példája.**
A szülők nagyon gyakran elfelejtik, hogy a gyermek piciny ko-
rában többet tanul egy nap alatt, mint a felnőtt ember egy év
alatt, . . . Attól függ, hogy mit tanul kiskorában, vagyis először.
Az aztán megmarad lelkében, míg él. Bizony, ha szüleitől jót
nem lát a gyermek, ott lehet az ő oktatásuk . . . Ugyan hogy
legyenek a gyermekek szelidek, egymás iránt türelmesek, ha azt
látják, hogy az apa és anya egymás hajába kapaszkodik . . .
Hogy kívánhatja a szülő, hogy gyermeke elhagyja a piszkos —
erkölcstelen szavakat, ha otthon egyebet se hall, mint az apa is-
tentelen cáromkodásait — az anya szörnyű átkozódásait . . .

Okos kevés szóból is sokat ért. Ha egyébre nem, legalább
arra a borzasztó percre gondoljatok, keresztény szülők, mikor az
utolsó ítélet napján az örök Bíró a **ti kezetekből** fogja követelni
gyermekeitek lelkét. Ám azokért, akik **hibáton kívül** roszak
lettek, a pokol utjára tértek, nem ti vagytok a felelősek . . . de
megtettetek-e minden lehető, hogy Isten drága ajándékát gyer-
meketeket a mennyország számára neveljétek . . .? Oh boldog,
ezerszer boldog az a szülő, a ki erre a kérdésre egy „igen“-nel
zárja le szemeit a halálos ágyon. (m.)





☞ TÁRCA. ☞

AZ IRORSZÁGI KUNYHÓ.

Németből: Sztroiny Antal.

II.

Folytatás.



égre lassan fölemelkedett a szerencsétlen özvegy fia karjaiból és arra a tájakra vetette zavart tekintetét, a hol a nap vérvörösen alászállt.

— Lajos — szólt azután fájó szívvvel — ifju lelked előre érezte a szomorú hirt. Oh fiam! már nincs atyá-
tok! Öreg, elhagyott Mooneyné, már nincs hűséges,
derék Vilmosod! Oh ha legalább csendes otthonában, szeretettel
körében mult volna ki!

Most sűrű könyárba olvadt fájdalma. A fiúk szive meg-
könnyebbült, midőn anyjokat sirni hallották; ők is vele sirtak. A
madarak esti dala elhallgatott a fákon a kunyhó előtt és a szellő
susogása elnémult a tó színén, midőn a könyek panaszos szava
betölté a völgyet.

Midőn első leghevesebb fájdalma meglágyult a könyek árjában,
a hajóslegényhez fordult az özvegy:

— Jó ember, férjem halálának történetét még nem mondta
el nekünk. Jöjjön, üljön le mellém és mondja el mind, a mit tud.
Vilmosomról kelleténél többet nem mondhat nekem, ha mindjárt
oly szomoruvá tenne is, hogy szívem a bú terhe alatt összeroka-
kadna. Mondja el halála történetét — el vagyok szánva. Fiaim-
nak szolgáljon örök emlékül és élénk buzdításul, hogy szép életét
mindenben utánozzák.

Igy szólt az öreg Mooneyné és a hajóslegény beszélni kez-
dett:

— Két hete, hogy a tenger partján dolgoztunk. Ekkor hirtelen
borzasztó vihar támadt, mely toronymagasságig csapkodta a
hullámokat. Iszonyú fekete zivatar vonult föl a tenger mélyéből

és elterült az egész lapályon; a mennydörgés betölté a messze sziklákat és ezer villámsugár ringatódzott a hömpölygő habokon.

E borzalmas jelenetnél mindnyájan letérdeltünk a tenger parton és kegyelmet, menedéket kértünk az égből a szerencsétlenek számára, kiknek talán a tomboló viharral küzdeniök kell. Mooney Vilmos meg én a part legmagasabb helyére álltunk és kutattunk: vajjon nem akad-e szemünk a háborgó hullámok meszeségében valami szerencsétlen hajóra?

Még nem álltunk sokáig és észrevettünk egyet, mely halálharcot vívott a dühöngő tengerrel. Bejelentettük a kapitánynak és riadót fúttak. Százan meg százan álltak egy pillanat alatt a parton, hogy tekintetükkel és kiáltásukkal kísérik a hajó utolsó mozdulatait. Az pedig a kétségbeesők bátorságával annyira dolgozott a szélvihar kegyetlen játéka ellen, hogy estefelé már rem volt messze a parttól és könnyen meghallhatta a szárazföldről a tengerészek buzdító kiáltásait.

De a vihar és dühöngő tenger még mindig nem csillapodtak, sőt még rettentőbben támadtak föl újra. Ekkor egy iszonyú szélroham egyszerre fölkapta a hajót, mely már reménnyel, enyhüléssel és örömmel tekintett a zöldelő partra és oly erővel csapta egy rejtett szirthez, hogy darabjait a hullámok elnyelték. Emberek és állatok a habok játékaivá lettek és jajgatva, ordítva alámerültek.

A hajó kapitánya bátran úszott a partfelé, mely mint közel levő menedékhely mosolygott feléje. Pár száz lépéssel kellett még küzdenie s ekkor úgy látszott, hogy utolsó ereje elakarja hagyni. Ezt észrevette a mi kapitányunk és oda kiáltott a hajóslegények csoportjának: „Föl! férfiak, fogjatok egy csolnakot, mentsetek meg a küzdőt! Aki merészli, pompás jutalmat kap!” Senki sem akart jelentkezni. A kapitány harmadszor és negyedszer is kiáltott. De néma maradt minden.

Ekkor Mooney Vilmos, a ki eddig mozdulatlanul állt melletttem, előlépett a közepre. „Nem díjért — szólt — semmiféle jutalomért, hanem csak azért, mert embertársam, bátorságot veszek magamnak, hogy megmentsem a szerencsétlent!” Leugrott, leoldott egy csolnakot, beszállt és a legmerészebb tengerészerővel küzdötte magát keresztül a viharon és hullámokon. Nem sok időbe telt és már szerencsésen magához emelte a szegény kapitányt a csolnakba. Most kettőzött erővel evezett a part felé. Már majdnem elérte, midőn szemeláttára örvényé alakult a hullám és magával ragadta a csolnakot a forrongó mélységbe. A kapitány még meg tudta fogni a mentőkötelet, melyet a partról abban a pillanatban dobtak felé. Ájultan a szárazföldre vonták. De a csolnak

Másnap korán reggel megköszönte a hajóslegény a szállást; elbucszúzott a családtól és elhagyta a gyászoló irországi kunyhót, hogy visszatérjen rendes foglalkozásához a dublini öbölbe.

Midőn az őszi nap első sugarai a völgybe sütöttek, az öreg Mooneyné is a szabadba lépett fiaival. Megállt a fák alatt és mondá:

— Állítsunk itt emléket neki és legyen az szent előttetek és fiaitok meg unokáitok előtt!

Bertalan elment és bazaltköveket hozott a tó partjáról; Lajos halmot épített és anyjok tavirózsákból, meg szomorúfüzgalyakból koszorút font a keresztre, melyet a halom tövében fölállítottak. E csendes munka közben a tavaszi szellő átvonult a hárfa húrjain, melyet Lajos a kunyhóhoz támasztott volt és szomoru hangokat hozott elő.

Az öreg Mooneyné pedig imádkozott fiaival, Kérték az örök Atyát, hogy ne ítélje meg az elhunytat igazságosságának mértéke szerint, hanem éreztesse vele irgalmának nagyságát. Kérték a mindenható Fiút, hogy szabadítsa ki a lelki gyötrelmek láng-tengeréből, kit földi életében testével és vérével táplálván boldog istenségének részesévé tett. Kérték a vigasztaló Szentlelket, hogy gyulaszsa lángra, Isten iránt kiolthatatlanul lángoló szeretetre az elköltözöttnek lelkét, hogy a szeretet tüzeiben megtisztulván és megdicsőülvén, méltó részt vegyen a szentek országában.

Ezen imádság után az özvegy nyugodtan és derülten megfogta fiainak kezeit és a magáéba tette azokat. „Ugy-e — szól hozzájuk — ti megígéritek nekem, hogy segíteni fogjátok az elhagyott özvegyet élete hátralevő részében? Hiszen, ha Isten úgy akarja, ő nemsokára kiköt a túlsó parton Vilmosnál. Ti megígéritek nekem, hogy atyátok intelmeit a sirig nem fogjátok elfelejteni.“

Bertalan és Lajos megígérték és ünnepies könyekkel erősítették meg ígéretöket.

A nap ekkor már teljes fényében ragyogott és megdicsőítette az új családi frigyet.

Az idő megennyhitette a fájdalmat, melyet a férj és atya halála okozott. A tél legzordonabb napjai, melyeket a kunyhóba zárkózva, a meleg kandallónál kellett tölteniök, szomorú beszélgetések között lassan teltek el. De az újjáteremtő tavaszi nap és a virágzó mezők meg szántóföldek látása letörülték a család könyeit.

A jól rendezett gazdaságban az özvegy okos belátással véggezte a saját és boldogult férje dolgát. Lajos, az anya kedvelte, mindig közelében volt. Mint az előtt, most is ő művelte a szántóföldet és a mezőt s ő látta el a legszükségesebb szerekkel a kunyhót. A szarvasmarhának ő viselte gondját, mely rövid idő alatt kis nyájja növekedett és szép napokon a part mentében maga kereste eleségét. A tavat egészen bátyjára bízta, mert azon este óta, melyen a gyászhírt vették, nem tudta elviselni ama kellemetlen borzalmat, mely mindenkor elfogta, valahányszor szarvascsát látott fölbukni a káka között.

Bertalan régi erejével és kedvével gondoskodott a fenyvesről és a vadászatról és szívesen magára vállalta a sikeres halászatot is.

Igy mult el egy év, mialatt hiven teljesítették kölcsönösen kiosztott kötelességeiket. Ha hiányzott is az évi jövedelem, melyet az apa ősszel hazahozott, a család mégis keresett annyit, hogy szükségét nem kellett szenvednie. Sőt az eladott halak és vadak árából kis összeget félre is tehettek a jövő inség esetére.

De most lassan-lassan újra fölébredt Bertalan szívében régi hajlama a könnyelmű mulatozás iránt. Már nem mivelte oly szorgalmasan az erdőt, nem üzte oly mohó vágygyal a vadakat, és hálójával restebben ment végig a tó partján, mint máskor. Esténként vagy ünnepnapokon mindig keresett valami ürügyet, hogy anyjától és öcscsétől szabaduljon és csak a közeli halomról hallgathassa a szomszédok vig furulyáját és mulatozását. Végül azonban elragadta és átvitte őt a szenvedély. Azután a táncnál és játéknál hamar elfeledte atyja intelmeit és halálát, és anyját meg öcscsét a kunyhóban.

E miatt újra aggódni kezdett anyja és bevallotta aggodalmát hűséges Lajosának, a ki csak akkor távczott oldaláról, mikor a bray-i vásárra kellett mennie, hogy árújokat eladja. „Bertalan bátyád — szólt — még mindig nem irtotta ki szívéből régi szenvedélyét. Ez végtelen sok gondot okoz nekem. El fogja munkáját hanyagolni és utoljára annyira jut, hogy játékra, táncra és könnyelműségre fogja pazarolni, a mit szorgalommal, takarékos sággal és Isten áldásáért való imádsággal szereztünk. Csinos birtokunk elpusztul. Sajnos nagyon későn fogja belátni, mily csúnyán és mily könnyelműen cselekedett. Meg fogja emészteni a bánat, és kétségbeesésében majd nem tud magán segíteni. Ah, így nem lesz jó vége. Lajos, valami szerről kell gondoskodnom, hogy gyöngéd szeretettel visszahozzam őt családi körünkbe.“

Ezt a beszédet anyai bánatának könnyeivel kísézte. — Lajos pedig, a ki módfelett szerette bátyját, egyszer, midőn nagyon jó hangulatban volt, ki hívta őt a szántóföldre sétálni. És a mint egymás mellett haladtak és a virágokat, meg a gabonát csodálták, így szólt Lajos: „Kedves bátyám, hogy esnék neked, ha kis idő múlva ezeket a földeket mások számára kellene mivelnünk, és ha fáradságos vadászatod jövedelmét más élvezné?” — „Hogy történhetik az meg?” — felelte Bertalan gyorsan, „nem vagyunk-e mindannak jogos birtokában, a mi kis völgyünkben terem, él és nő?”

— Most még — folytatta Lajos — most a mig közösen dolgozunk és kötelességeinket mint fiak és testvérek teljesítjük; a mig hiven megteesszük, a mit boldogult atyánknak az utolsó búcsúkor, a mit gyászoló anyánknak atyánk emlékhalmánál fogadtunk. — Bertalan, édes bátyám, engedd meg, hogy teljes szívemet testvéri jobbadba tegyem! Bertalan, édes anyánk sir miattad, hogy régi hajlamodat követve, ismét a játék, tánc és könnyelmű mulatozás után jársz. Bertalan, maradj velünk itthon és tartsd velünk közösen össze, a mit megtakarítottunk. Maradj és hárfámmal foglak mulattatni, hogy a zord telet oly kellemesen töltsd el, mint a májusi éjszakát!

Bertalan megilletődött és mereven tekintett öcscsére; ilyen beszédre nem volt elkészülve. A könny, mely szemét nedvesítette, elárulta, hogy öcscsének szeretete mély megindulást keltett szívében. De az elsőszülöttségre való büszkesége elnyomta ezt a könnyet és így szólt komoran: „Miért sajnáljátok tőlem a fáradságos vadászat után azt a kevés örömet? Te, anya kedveltje, elég kárpótlást találsz a könnyebb mezei munka után anyád nyájas pillantásaiban, melyekkel gyöngéden elhalmoz. De mi lenne velem, ha nem üzném el a szomszédok mulatságánál a vadászat fáradalmaiból származó kedvetlenséget? Ti szerettek engem, azt ugyan láthatom a feddo beszédből, melyet öcsém tartott nekem.”

Igy kiáltott Bertalan csaknem ordító hangon és hátat fordított öcscsének és átsietett a halmon azon irányban, a hczran a furulyaszó és mulatozás hallatszott.

— Bertalan, kedves bátyám! — kiáltott Lajos utána — mi szeretünk téged! Jer, oh jer! Térj vissza családi körünkbe! — De Bertalan nem hallotta őt és eltűnt a halom mögött. Lajos pedig szomoruan és egyedül visszatért a kunyhóba.

— Nem mentetek ki együtt? — kérdezte Mooneyné — hol van Bertalan? — Lajos elkezdett sirni és nem akart szólni. Végre azonban az anya sok kérdegetésére bevalotta, hogy mi tör-

tént. Ekkor keblére szoritotta a derék fiút és mondta: — Csak légy nyugodt, Lajos! Istenhez imádkoztam. Ő megfogja indítani szivét!

Ekkor némán leült és megakarta várni, míg hazatér fia. De már éjfélhez is járt az idő és Bertalan még sem volt otthon.

Másnap reggel szobájába lépett és úgy találta, a mint az éjjeli tánctól fáradtan és kimerülten ide-oda vetette magát nyugvóhelyén.

— Fiam, már korán — szólt érzékeny hangon — már korán ágyad elé jövök, hogy kijelentsem neked, mennyire szeretlek. Bertalan, lelkemben megérett az elhatározás, melyet a legrövidebb idő alatt végre szeretnék hajtani. Tudod, hogy öreg és törődött vagyok; és egy év óta atyáért sirt könnyeim csaknem elrabolták szememvilágát. Már nem vezethetem a gazdaságot. Kunyhónk egy kis szobájában nyugalmat kívánok, míg utolsó óráim ütni fog. — Bertalan, gondodra bízom a birtokot! Menj el a szomszédos völgyekbe, keress magadnak egyet a legderekabb családok leányai közül — és hozd őt haza, megakarom áldani. Hűséges, szerető hitvesed oldalán csendes szobád szentélylyé fog változni; nem fogod künn keresni örömet. Feleséged vezesse okosan és szerényen a gazdaságot. Én, mint anya, jéakaratahoz a tapasztalatot fogom adni. Lajos öcséd pedig örömmel fog neked szolgálni.

Bertalan fölkelte nyugvóhelyéről. Lankadtsága rögtön eltűnt. Anyjának váratlan ajánlata annyira megrázta lelkét, hogy szótlanul lábaihoz borult és átfogta térdét. — „Oh, mindkettőtöknek fájdalmat okoztam! — kiáltott föl végre és a legőszintébb bánat könnyeit sirta. — De mindenesetre jóvá akarom tenni hibémat! Ah, bocsáss meg anyám, bocsáss meg!”

— Örömmel, fiam — szólt anyja és keblére emelte — ha igazán, komolyan és ünnepiesen megígéred nekem, hogy feleségeddel Isten szolgálatában és kötelességed teljesítésében csendesen és háziasan fogsz élni, a mint atyád tanított és a mint anyádtól láttad.

Bertalan újra megígérte. — Ekkor belépett Lajos, aki örömmel hal'gatódzott az ajtón és bátyja karjaiba dőlt.

Csak néhány hétbe telt — és Bertalan egy szerény, erkölcsös leányt vezetett oltárhoz. Évike volt, egy szegény, de jámbor özvegyasszony egyetlen leánya a szomszédos völgyek egyikéből. Anyja már bölcsőjétől fogva mindig a jóhoz szoktatta, oly sikerrel, hogy jeles tulajdonságaival a többi leányokat mind megelőzte.

Miután a templomból hazatértek, az öreg Mooneyné megáldotta Évikét és e szavakkal vezette be az új gazdaságba: „Adja Isten, hogy csendes, nyugodt lelked fiamat a csaádi kör édes korlátai közt tarthassa. Hogy mije légy neki, nem kell mondanom. Gyöngéd lelkületed és a szeretet meg tisztelet, melylyel körülveszed, biztosítanak engem, hogy oly feleségre talált bernered, a melyet anyai szívem kívánt neki.“

Igy szólt meghatottan. És midőn Bertalan odament, mindkettőjük fölött kiterjeszté karjait és mondá: „A mindenható Isten adja meg nektek békéjét és áldja meg háztartástokat. A szent Szüz oltalmazzon titeket és segítsen reá, hogy Isten málasztja, melyet a házasság szentségében nyertek, ne legyen benetek sikertelen!“

— Folytatjuk. —



Medve József volt Johnstowni Pa. ügynök, továbbá **Fülöp Jenő** és **Ottlik István** nincsenek többé felhatalmazva arra, hogy a Hajnalt képviseljék.

MUTATVANYSZÁMOKAT bárkinek szivesen és ingyen küld a Hajnal kiadóhivatala.



A katolikus zarándok Rómában.

Irta Grósz Ferenc perth-amboy i plebános.

VI.

RÓMA NEVEZETESSÉGEI.

Másnap ujult erővel kezdjük újra utunkat. Villanyoson a Piazza Venezia-ra megyünk és ott csak e szót kérdezzük: **al Gesú** (al Dzsézu) és néhány lépés után rendeltetési helyünkön vagyunk.

Ezen templom Jézus szent nevének van szentelve; ez a Jézus-társaságnak tulajdona s itt nyugszik a derék társaság szent alapítója is, Lojolai szt. Ignác.

A templomnak csak egy hajója van. A mennyezet festményei Jézus szent nevének diadalát ábrázolják, és balra a leggazdagabb, leggyönyörűbb oltár alatt nyugszik szent Ignác holtteste. A kerek kápolnák egyikében egy hires Szűz Mária kép van, melyet Maria della Strada név alatt tisztelünk és a mely előtt szent Ignác és Borgiai szent Ferenc is több ízben miséztek.

A templom melletti régi klastromban, most kaszárnyafélében, még mindig láthatjuk azon szobákat, melyekben szent Ignác és Borgiai szent Ferenc éltek és meghaltak. Itt látható Xavéri szent Ferenc esernyője is, melyet indiai utazásaiban használt. Ezen szobákban mondta a betegágyon, az égre tekintve, szent Ignác ezen emlékezetes szavakat: „Oh, mennyire utálok a földet, ha ég felé nézek!”

Innen a Capitoliumra megyünk. Csak e szót mondjuk: Campidoglio és mindenki útba igazít és rövid menetelés után fön vagyunk a Capitoliumon és a mellette levő, vagy inkább azon levő **Aracoeli** (Aracséli) **templomban**.

E templom történetét jó lesz emlékezetünkbe vésnünk. Augustus császár uralkodásának 57-ik esztendejének október havában nagy kísérettel a Capitoliumra ment, hogy a jósdától megtudja, ki lesz halála után a rómaiak császára? És bizonyára Istentől ihletve e feleletet adta a pogány jósnő: „**Isten rendeléséből egyike az égieknek száll a földre kisdéd alakjában és e helyen fog letelepedni. Ezen gyermek szeplőtelenül születik a világra és oltárainkat meg fogja semmisíteni.**“

A császárt annyira meghatotta a szokatlan jóslat, hogy oda mindjárt egy oltárt építtetett e felirással: „Haec ara filii Dei est.“ „Ez Isten Fiának oltára.“ E helyre épült később az Aracoeli-templom, melyet 22 márványoszlop három hajóra oszt. A főoltár felett van az a hires Mária-kép, melyet nagy Gergely processióban vitt a Szent Péter-templomba, midőn a borzasztó pestis-betegség pusztította Rómát.

A bal oldalon van egy kis kápolna, melyben szent Heléna, a kereszt feltalálója nagy Konstantin édes anyja nyugszik.

Mindjárt e kápolna mellett a sekrestyén át azon kápolnába megyünk, melyben az oly elterjedt és mély tiszteletnek örvendő kis Jézuska szobra van, melyet az olaszok **santo Bambino** néven tisztelnek. Ennek is megint milyen szép története van.

Sok-sok évvel ezelőtt élt a szent földön, Jeruzsálemben egy jámbor, istenfélő ferencrendi barát, ki szabad idejében fából szobrocskákat faragcsált. Egyik nap azután a Getszemani kertben egy ősrégi törzset választott ki, melynek tövében az Üdvözítő vért izzadott. Az is-

tenfélő szerzetes e fából a kised Jézuska szobrocskáját akarta kifaragni. Dolgozgatott szépen, imádkozgatott buzgón, faragott szorgalmasan és csakhamar kész volt a szobor. Igen ám, de be is kellett azt szépen festeni, csak hogy ahhoz hiányzott a szerzetesnek a festék; imádkozott tehát és imádságát szigorú böjttel kötötte össze és képzeljétek el a jámbor férfiú ámulatát, mikor másnap reggel a legszebb rózsaszínnel kifestve találta a kis szobrot. Igen, angyalkák szálltak a hagyomány szerint a szerzetes cellájába és befejezték a megkezdett művet. A nagy csoda hirtelen csakhamar elterjedt az egész városban és seregesen tódultak a jámbor hívők e szobrocska tiszteletére. Egyszerre csak Rómába hívták a szerzetest elhagyó járói és ő magával vitte e kis szobrot is. Azonban a hajó, melyen mentek, hajótörést szenvedett, mikor aztán a szobor is elveszett, de csoda folytán ismét megtalálták és Rómába vitték, hol is az Aracoeli templomba helyezték el s itt tisztelhetjük mi is azt. A szobor telve van értékesnél értékesebb, szebbnél-szebb drágagyönggyökkel és azt a római betegekhez, de különösen a haldokló kisedekhez szokták vinni mikor is gyakran csodás gyógyulások történnek.

Innen a római fórumhoz indulunk. Csak azt mondjuk: **Foro romano** és még a kis gyermekek is megmutatják. Csakhamar itt vagyunk tehát a legnevezetesebb régiségi emlékek egyikénél. Itt láthatjuk mily mulandó minden földi dicsőség. Az egész földkerekség félt egykor e helytől, mert a mit a római tanács egyszer ott elhatározott, azon azután nem változtathatott már senki. Én most egyes oszloptöredékek és más romdarabok mutatják, hogy egykor itt is volt élet. Igen, minden földi hatalom és dicsőség mulandó és csak Istenről mondhatjuk, hogy ő örökkévaló. Ezer esztendő előtt annyi, mint egy nap. És innen már szent tüzrel vetjük szemünket egy másik szent emlékre, melynek neve: **Colossec**.

Igen, a **Kolosszeum**, ki ne hallott vagy olvasott volna róla. A Kolosszeum egy római színház volt, me

lyet Flavius császár építtetett és a melyben a rómaiak mulattatására ember- és állatviadalból álló színjátékokat adtak. De később ezer számra fogták össze a keresztényeket, nem ritkán különféle vadállatok bőrébe varrták őket és így vetették őket a kiéheztetett bestiák elé, ahol azután lassú, de annál kínosabb halállal multak ki. Hány mártir került ki a Kolosszeumból; hányan áldozták föl itten életüket Jézusért. Naponként csaknem nyolcvanezer néző gyönyörködött az őskeresztények kinteljes halálában és ez nem egy hétig tartott, nem is egy esztendeig, hanem **háromszáz esztendőn át** szünet nélkül és a kereszténység mégis fönnáll, míg a római pogányság a semmiségbe tünt. Ha tehát majd e véráztatta szent helyen állunk; kérjük azon vértanukat — kik ott haltak hős halált — hogy nekünk is szerezzék meg azon drága kegyelmet, hogy példájuk nyomán mi is Jézusnak éljünk, Jézusnak haljunk.

Az első keresztények hős lelkületéről nagyon szép példát olvasunk **szent Ignác** vértanu életében is. Őt is arra ítélték, hogy a Kolosszeumban a vadállatok, a tigrisek és oroszlánok tápláléka legyen. Halálát alig várván, vágyva-vágyott a Kolosszeumban vérét hiteért onthatni, miért is arra kérte keresztény társait, hogy a világért se tegyenek semmit az ő megszabadítása érdekében. Ime, mily megható szavakkal vesz búcsút keresztény társaitól:

„Óh ne foszszatok meg attól az örömtől, hogy a vadállatok martaléka legyek, hisz csakis így lehet csakhamar örömöm Istenemben. Én vagyok Krisztus gabonája és kell, hogy a vadállatok fogai öröljenek meg, hogy belőlem Isten izletes kenyere legyen.“ És valóban, a vadállatok fogai között megörölve, Krisztus tiszta kenyérévé vált a szent vértanú. Lássátok, itt van a világ legnagyobb szabadságharca, s ezen harcnál különb hőstököt nem látott a világ. Igen gyakran — ha a rómaiak megfélekeztek Istenükről — missiókat tartattak a pá-

pák a Kolosszeumban. És bizony, ez a rómaiaknak mostan sem ártana!

Mindjárt a Kolosszeum mellett áll Konstantin császár diadalkapuja, melyet tiszteletére Róma akkor építtetett, mikor ő a szent kereszt segítségével Maxentius legyőzte és így államvallásul a keresztény vallást hozta be.

Innét a mamertini börtönnek vesszük útunkat, hol szent Péter és Pál apostolok kilenc hónapig voltak fogva. A taliánnak csak ezt mondjuk: **Mamertino** és rögtön eligazítanak.

Mielőtt magába a börtönbe szállnánk, egy kis templomkába érünk, honnan azután egy lépcsőn érünk a mélységbe.

Ezen borzasztó börtön egy kettős börtön. Az egyik fölül van, a másik a felső alatt. Már a felső is elrettentő az emberre, hát még a másik. A felső börtönből egy kis nyíláson át érünk az alsóba. E nyíláson át eresztették le régen e börtön lakóit, hol éjjel-nappal örökös sötétség volt és ebben az alsó börtönben voltak szent Péter és szent Pál apostolok is kilenc hónapon át fogságban. Az oldalfalban egy vas-ajtó van, a melyen át az ottani katonákat ledobták a kanálisba, hogy ez a holttesteket kiusztassa a Tiber vizeibe. Még most is félelmet önt belénk. Mostan a börtönben egy kis oltár van, mely fölött egy kis domborkép van, mely azt ábrázolja, amint szent Pál kezeit csörgő rablánczaival együtt fölemeli és így oktatja a többi elzártakat. A háttérben látjuk a bünyelmesen hallgató két börtönőrt is. Miután ők is keresztényekké lettek, ők is vértanúhalált szenvedtek és ma szent Processus és Martiniánus nevek alatt a szentek között tiszteljük őket. A mostani oltár mellett még mindig látható az a cölöp, a melyhez szent Péter és Pál apostolok láncolva voltak. Látható még ott továbbá az a csodaforrás is, melyet szent Péter a kereszt jelével fakasztott. Szent Pál ugyanis gyönyörű beszédeivel megtérít

tette az ő fogolytársait s szent Péter most megakarta őket keresztelni. Igen ám de honnan vegye hozzá a vizet? Kezével a kereszt jelét csinálta és azonnal egy forrás támadt és e csodavizzel azután megkeresztelkedtek az ő fogolytársai. Jó lesz tehát, ha üveget viszünk magunkkal, hogy így e vizből emlékül vihessünk. Az apostolok hosszú hősi türelme minket is indítson hősiességre és abból, hogy az apostolok itt a börtönben is Krisztushoz vezették a lelkeket, lássuk be mi is, hogy bármily állásban legyünk is, az Isten dicsőségére és az egyház javára mindig működhetünk, hisz látjuk az apostolok példái-ból, hogy igaz szent Pál e mondása: Isten szava nincs megkötve.

-- Folytatjuk. --

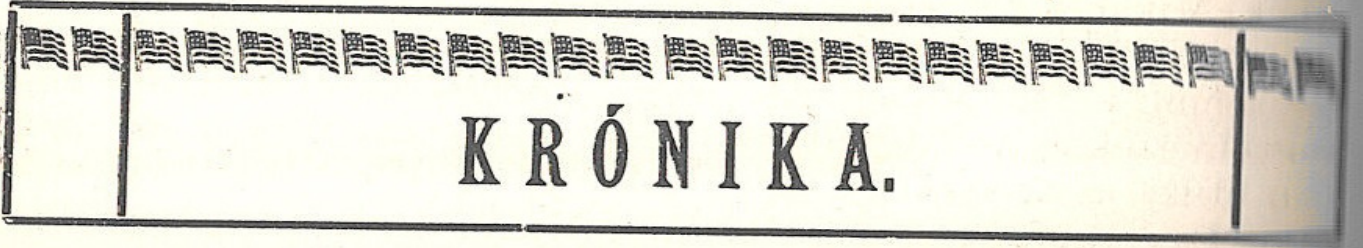


Hányan vagyunk? A hitélet és a bizalom erősítésére nem árt tudni azt sem, hogy a keresztény katolikusok száma miképen növekszik ebben a hatalmas Államban, s a fenhatósága alá tartozó területeken. — Évről-évre kerek **nyolcszázezer** emberrel több a katolikusok száma csak az Egyesült Államok területén! Nevezetes, hogy ebben a rettenetes számban nem annyira a születések, még a bevándorlások sem, hanem a **viszatérések** viszik a főszerepet, melyek a sokféle felekezetekből évenként sok százezerrel gyarapítják a Krisztust hívők igaz táborát. Az Egyesült Államok egész területén összesen **huszonkét millió és háromszázezer** katolikus él.

A papok száma tizenhatezer.

A templomok száma tizenháromezer. Van 84 papnevelő intézet. 250 fiú- és 700 leánynevelő intézet. Az apácák száma **ötvennyolcezer**.





KRÓNKA.

§ **Meg van babonázva?** A philadelphiai „szent Kelemen” protestáns episkopális templom igen különös alapon lett híres. Egymásután öt pásztora hagyta faképnél és beállottak — pápista papoknak, persze kellő tanulás és készülődés után. Mind az öten élnek! Névszerint és jelenlegi lakóhely szerint:

Rev. Maturin W. Vazul és Rev. Sharpe A. B., Westminster (Anglia), Rev. McPharson P. Sámuel, Brooklyn, N. Y., Rev. Doran W. Alvah, Washington, D. C., Rev. Ewens G. János, a ki épp most tanul katolikus papnak a Germantowni szemináriumban. Ugy látszik, szent Kelemen, (Szt. Péter apostol tanítványa és utódja) még protestáns templomokban is szívesed pártfogolja igazi tisztelőit.

Cs. I.

o) **Mit mondott a pápa.** Mikor Hofbauer Kelemen, az erényeiről híres papot — szent atyánk boldoggá avatta, beszédet tartott a hívekhez. Többi között ezeket mondotta:

„Ki hallotta valaha, hogy a rabbinusokat vagy a protestáns pásztorokat üldözik? Nem. Még a pogány vallás papjai is nyugodtan élhetnek. Egyedül a katolikus egyház papjaira fenik fogukat ellenségeink, mert azok hiszik, ha sikerül őket tönkre tenni, velük pusztúl Krisztus igaz vallása.”

‡ **A török szultán apácái.** Micsoda? Hát még ilyen is van? Tyhű! micsoda konc ez a cucilista elvtársaknak! Pedig így van. A pogány törökszultán, Abdul Hamid, akit most nem rég fosztottak meg a tróntól, rettenetesen félt, hogy megmérgezik. Még legismertebb embereinek sem hitt. Katolikus apácákat kért, hogy azok főzzenek neki. Pogány létére meg volt győződve, hogy a katolikus hit és — alázatosság ezen ártatlan virágaitól nincs mit félnie. Meg is becsülte őket. Kápolnát és külön házat emeltett nekik, hogy rendjük szabályait megtarthassák. Megtörtént, hogy két előkelő török urat halálra ítélte a szultán politikai magatartásuk miatt. A rokonok hasztalan rimázkodtak kegyelemért.

Végre az apácákhoz fordultak s rábirták őket, hogy ők könyörögjenek. Mikor a két apáca a török császár előtt leborulva kegyelemért esedezett a két elítéltért, a császár így szólt: „Nohát nektek semmi kérést se tagadok meg, és kéréstekre ezennel megkegyelmezek a két elítéltnek.“ Így mentették meg a két török főúr életét az apácák . . .

¶ **Egy vak pap miséje.** Itt Amerikában élt jó ideig egy Zangfognini nevű ember. Azzal kereste a kenyerét, hogy olasz és spanyol nyelvi órákat adott. — E közben megvakult és visszatért az „ő hazába“ Modenába. Belépett egy klastromba, ahol a papi tudományokat, (vallástan, erkölcsstan, bölcsészet, természettudomány, jogtudomány, történelem) jelesen végezte. Az volt a legfőbb vágya, hogy szent misét szolgálhasson, hogy pappá szenteljék. Igen ám, de a katolikus egyház törvényei szerint semmi testi hibában lévő embert fel nem szentelnek. Addig könyörgött, míg a pápa megengedte **kivételképen** a vak férfiunak, hogy pappá szenteljék és szent misét mondhasson. Ez év április hó 14-én mondta Zangfognini, **a teljesen vak pap** — első miséjét Modenában a Szt. Bertalan templomában — a pápa különös engedélye folytán. Elképzelhető, hogy úgy az újmisést, mint az egybesereglett hívők lelkük mélyéig meg voltak hatva.

@ **Hová tették a pénzt?** Jogosan kérdezzük ezt az olasz hatóságoktól, akik ezreket kaptak azon célra, hogy osszák ki a földrengés által sújtott szerencsétlenek között. — Amit a katolikus hívők püspökeik útján a pápa kezeihez juttattak, azt mind kiosztották; a lapok nyugtázták. Ami az olasz - szabadkőműves és cucilista hatóságokhoz került — annak nagyobb része elpárolgott. Ezt nem mi mondjuk, hanem az a sürgöny, mely május 24-ről keltezve bejárta a világot, — melyet a messinai szerencsétlenek indítottak útnak. Ebben az van, hogy a hatóságoktól (jól meg kell jegyezni, hogy az olasz hatóságok tiszta cucilistákból állanak) — mondom — **a hatóságoktól egy fillért se kaptak abból a pénzből, a mit a világ minden részéből küldtek a szerencsétlenek részére.** Így nyilatkoznak a messinaiak. Most, hogy e hó 22-án ismét erős földrengés rázta meg Messinát, sok ház összedült; a lakosok azzal támadták meg a hatóságokat, hogy, ha megkapták volna azt a pénzt, amit **nekik** küldtek, akkor építhettek volna a földrengésnek jobban ellentálló erősebb házakat . . .

Ezen mi cseppet sem csudálkozunk, mert tudjuk, hogy a cucilisták főszabálya: „**osztzkodni.**“ (m.)





Lucifer őfelsége --

avagy meeting a pokolban.

Rózsa Kálmán nélkül írta M. G.

Mese is, meg valóság is.

Kénköves büz. Szörnyű lángok közül fel-fel törő borzalmas ordítások. Megjelen Lucifer a pokol fejedelme. Csend lészen.

Lucifer (helyet foglal tüzes trónusán s belebög a pokol mélységeibe:): Elő, elő fiaim, hűséges cselédeim, lássuk, mi az eredmény! Mindenki **nemzetiség szerint** sorakozzék.

Pár pillanat múlva előtte állanak a kárhozatra ítélt lelkek,

Lucifer: Á, szépen megszaporodtunk! Halljátok csak! Egy ügyes titkárra van szükségem; látni akarom, ki vált be közületek. Álljon elő először a francia.

Francia: Felséges Uram! Mi mindent elkövettünk, hogy a hogy a hitet kiirtsuk nemzetünkéből. Ez csak a tudósoknál és az ország vezető embereinél sikerült. A nép az igazi hívő nép, az nem veszi be a maszlagot. De a kiket „odafent“ hálónkba kerültettünk, azok megtették a magukét. Kiüzték a papokat, becsukták a templomokat stb. — A hit gyengül . . .

Lucifer: Eh! ostoba beszéd! A hitet nem lehet kiirtani. Hiszen én is hiszek az Istenben, de gyűlölöm őt. Ez semmi. Takarodj előlem. Jöjjön az olasz.

Olasz: Velünk meg lehetsz elégedve Felséges Úr! Mi rövidben csináljuk. Mi egyszerűen kivégezzük a Názáreti szolgáit. Tudod, hogy legutóbb Amerikában két szép dolog sikerült. Az egyiket (Denverben, Col.) az oltárnál löttük agyon, a másikat Newarkon. Lesz gondom rá, hogy több is elpusztuljon. Legalább megraboljuk őket a „Fekete kéz“ által. Hisz ha ők nem volna-
nak, mienk volna az egész világ . . .

Lucifer: Hasztalan törekvés! Egy helyett lesz száz. Azt hiszed, hogy a Názáreti nem gondoskodik az ő katonáiról? Nem kellesz. — Nekünk olyan valami kell, a mivel állandóan boszantjuk, bántjuk a Názáretit. Mehetsz. Jöjjön a többi . . .

Előállt sorban az **angol, német, spanyol, orosz** stb. stb. Kiki elmondta a maga nemzete „höstetteit”. — Lucifernek egy sem tetszett. Egymás után kergette őket a pokol fenekére. Hol végyen most titkárt? Körülnéz. Valahol ott hátul kuporog egy alak. Mintha nyöszörögne.

— Bújj elő, — ordít rá Lucifer — ki vagy, mit bögsz?

— **Magyar** vagyok instállom, egy amerikai „pikniken” hatalmas bicskázást „rendeztünk”. Én húztam a rövidebbet. Nem régen kerültem ide, még most is fáj a szívem.

Lucifer: Ne nyafogj. Amit kerestél, megkaptad. Mond el, mi hasznodat vehetem, mit tudsz?

Magyar: Tudni kevesett tudok, felséges uram, de van egy jó szokásom, **úgy 400 éve örökli a nemzetem.** Ennek jó hasznát vehetjük, mert ez szívig bántja a Názáretit.

Lucifer: Ki vele!

Magyar: keményre düleszti a mellit, kezeit ökölbe szoritja és olyan rettenetes **káromkodásban** tör ki, hogy maguk a kissebb ördögök is félve bújnak a tüztenger alá. Csak Lucifer hallgatja pokoli „élvezettel.”

Lucifer: „Tovább-tovább! . . .” — S az én magyarom a leggyalázatosabb, a legundorítóbb szavak kíséretében egymásután sorolja fel a menybeli szent angyalokat; a legszörnyűbb átkokkal szidalmazza a vértanúkat, a szenteket, a Boldogságos Szűz Máriát, a Názáreti Jézust, a mindenható Atya Úr Istent! —

Lucifer: leszáll trónusáról tüzes keblére szoritja a magyar fejét s így szól: — Elég! — lefőzted a világ minden nemzetségeit. Ez kell nekünk. Te leszel az én titkárom. És most rajta! Indulj, terjessz a földön mindenfelé a ti nemzeti szokástokat. Ez az, amiért arcul verték, csúfruhába öltöztették a Názáretit, amiért ecetes epét itattak vele . . . Most se szeretheti ő a káromkodókat, ezekkel aztán nekünk könnyebb lesz elbánni, hogy a pokol polgárai legyenek.

Nem humbug!

Aki nem holmi pancscsal, ostoba mérgekkel, hanem tiszta, hatásos egyszerű természetes szerekkel **akarja fejét a korpától, fogait a fájdalomtól, haját a hullástól** megmenteni, az forduljon bizalommal ehez a címhez:



JOE MESSERSCHMIDT



9112 Buckeye Rd.

CLEVELAND, O.

Árjegyzéket ingyen küld.

Csakis kipróbált hazai szerek!



ÜGYNÖKEINK.

Cleveland, O. Bodig József. — Detroit, Mich. Pálfi István. — Hastings U. H., N. J. Kucsera János. — Lorain, O. Kiss Károly. — Lord, Md. Bessenyei János. — Mc Adoo, Pa. Szalay Jenő. — Mc Dowell, WVa. Bikreszt Pál. — Pocahontas, Va. Kazai Mihály. — Scranton, Pa. Ságbi Lőrinc. — South Bethlehem, Pa. Konyár János. — South Bend, Ind. Áder János. — So. Norwalk, Conn. Kun Pál. — Throop, Pa. Kovács Sándor. — Toledo, O. Danykó József, Székely Bálint. — Torrington, Conn. Kiss Károly. — Trenton, N. J. Szmoliga Béla. — W. Hazelton Pa. Képes József. — Yonkers, N. Y. Mrs. Frank Karácsonyi.

Megérkezett!

Megérkezett!

Siessen Ön is BALSON passaici gyógyszer-tárába, mert az oly soká várt áruk már megérkeztek az óhazából. Mielőtt gyógyszert vásárolna, tekintse meg,

H. BALSON ^W passaici Magyar ^W
Gyógyszerész raktárát.

Mi, minden néven nevezendő hazai orvosságokat importálunk; honfitársainkat az anya-földön készített gyógyszerekkel szolgáljuk ki. Most megérkezett árúink hatalmasan kibővítik eddig is terjedelmes raktárunkat.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölünk. Orvosi rendeléseket lelkiismeretesen készítünk. Állandó magyar kiszolgálás! KÉRJEN ÚTMUTATÓ ÁRJEGYZÉKET.

A magyarság szives pártfogását kéri

H. BALSON gyógyszerész

Passaic, N. J.

27 Monroe St. 3-ik utca sarkán.



MAGYAROK!


Ha pénzt akartok szerezni, ha házat, lotot vagy farmot akartok venni, forduljatok bizalommal ezen cimhez:

The Philip Richmond Realty Exchange

150 Second Street


Passaic, N. J.


Tűz-, élet- és baleset biztosítás.



A Fő tiszteendő római-és görögkatholikus papság szives figyelmébe ajánljuk a Hajnal kiadóhivatalában hapható ::

keresztleveleket és házassági leveleket.

Latin nyelven.  Finom papiron.
12x17 nagyságban. Darabonként 2c.



: Telefon: :
1734 Passaic.

LABAS ANDRÁS

102 2-nd St.
Passaic, N. J.

Temetkező és Bebalzsamozó Intézete.

Minden e szakmába vágó megbízatásnak lelkiismeretesen, pontosan és olcsón tesz eleget. Kocsik temetésekre, esküvőkre, betegek részére, kirándulásokra, diszmenetekre, bármely percben olcsón kaphatók.

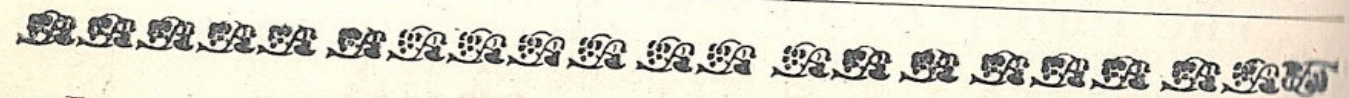
Mrs. F. Rowinski 51. Monroe St. Passaic, N. J.

Temetkezési és Bebalzsamozási Intézete. Kocsik temetésekre, esküvőkre, betegek részére, kirándulásokra, diszmenetekre - éjjelnappal kaphatók. - **Telefon: 396. L. 1. Passaic.** - Jutányos árak!

Tavaszi - nyári multságok, bálók, piknikek legalkalmasabb,
legkedveltebb helye Garfielden (N. J.) a

...Hotel German Castle...

Tulajdonosa: Richard Faber.
Szép park. — Izletes ételek, tiszta italok. — Szobák.

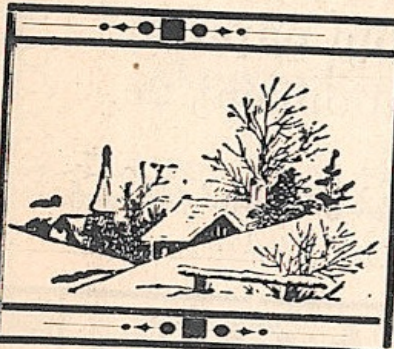
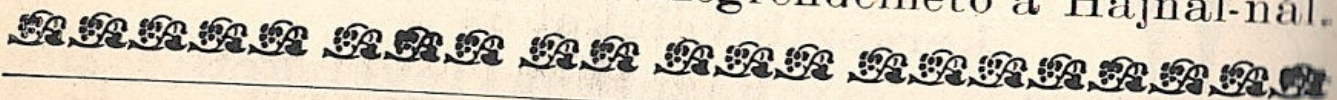


Legszebb, legolcsóbb, legalkalmasabb ajándék az
Ó- és Újszövetség története képekben azaz

A KÉPES BIBLIA

50 színes kép magyarázattal! 100 oldal!
Diszes vászonkötésben. Ára 80 cent.

Megrendelhető a Hajnal-nál.



Campbell Morrell & Company

A legolcsóbb bevásárlási forrás

ÉPÜLET-ANYAGOKBAN

Téglát, meszet, cementet, anyagcsöveket stb. minden
fajtában, pontosan és a legjutányosakban szállítunk.

Cím: Campbell Morrell & Co. Park Place &
Water Street, — PASSAIC, N. J.

The Passaic Trust and Safe Deposit Co.

a Main és Bloomfield Ave. sarkán. — PASSAIC, N. J.

...Passaic legrégebbi takarékpénztára...

20 éves fennállását valóságos áldásként emlegeti Passaic lakos-
sága. Megbízható, gyors és szíves kiszolgáló.

Betett pénzek után 4% kamatot fizet.

A társulat széleskörű pénzküldő irodával is rendelkezik,
mely Európa minden országába rövid idő alatt szállít pénzeket.

CHARLES A. BICZAK

KÖNYVNYOMDÁJA

- ÉS -

KÖNYVKÖTÉSZE

222 Third St. Passaic, N.J.



Elvállal: egyleti nyomtatványok,
alapszabályok, levélpapírok,
boritékok, meghívók,
plakátok elké-
szítését.



500 báli ticket .. \$1.50-től feljebb.



Jutányos
árak!



..Izléses..
kivitel!



MOSKOVITZ EMIL

182. SECOND STREET PASSAIC, N. J.

A legkitünőbb, legtartósabb és legcsinosabb bútorok raktára. — Különösen berendezve a magyarság igényeire. Mindennemű házi tárgyak; párnák stb. — Közkedvelt bevásárlási forrás.



◆◆ I. H. MAAS. ◆◆

Passaic magyarság kedvelt fényképésze. Minden e szakmába vágó rendelést, felvételt tisztán, gyorsan finoman eszközöl. Nyitva mindennap reggel 8-tól este 10-ig. J. H. MASS fényképész. - 37 Monroe St.

Nagy ujdonság!

BUDAPESTI ÁRUHÁZ

Nagy ujdonság!

név alatt üzletemet megnagybbitottam és most, hogy a dusan felszerelt raktáramat megmutathassam, nagy megnyitást rendezek, melyen az összes raktáron lévő áruk, ugymint női és férfi ruhakelmék, divatáru cikkek, menyasszonyi kelengyék, keresztelő ruhák, férfi és női kalapok stb. cikkek áron alul lesznek elárusítva. — Tömeges látogatást kérve, tisztelettel a



BUDAPESTI ÁRUHÁZ (M. Ehrenfeld tulajdonos.)
188-190-192 Második utca és Monroe utca sarkán, Passaic, N. J.

Merchant Bank of Passaic, 183 Passaic Str.

ROBERT D. KENT, elnök.

JOHN HARDIFER, alelnök.

Tőke 50.000 dollár.

Takarék betétek után 4 százalékos kamatot fizet.

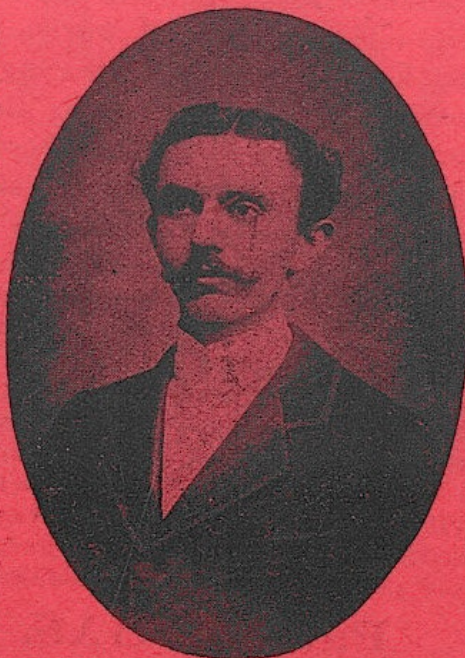
— Vidéki betevőkre különös gondot fordít. —

Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 4 óráig

Passaic magyarságának egyik legkedveltebb bankja.

HIRDETÉSEKET olcsó áron felvesz

a „HAINAL“ kiadóhivatala.



CHAS. A. BICZAK,

zászló és jelvénykészítő

222 3rd St. Passaic, N. J.

.....
Zászlók 35 dollártól feljebb.

Jelvények 5 centtől feljebb.

Sapkák 1 dollártól feljebb.

.....
Ájtatossági tárgyak. Imakönyvek, szentképek, fészületek, olvasók. — Egyházi, egyesületi, üzleti nyomtatványok. Alapszabályok, tagsági és beteglátogató könyvecskek, plakátok, meghívók, szinlapok, ticketek. Számlák, szerződések, levélpapírok. — Pompás kivitelű egyesületi felszerelések, díszek, kellékek. Zászlók, egyenruhák, díszsapkák, jelvények, elnöki kalapácsok, szavazó dobozok. — Léleknemesítő keresztény olvasmányok.

Izléses kivitel! — Tartós anyag! — Jutányos ár!

A világ legdrágább kincse: az egészség!

Magyar pap kórháza Amerikában.



Isten segédelmével eddig 200-nál több betegségnek találtam meg gyógyító-írját a világhírű wörishofeni plébános, a néhai való „Father Kneipp” csalhatatlan gyógyításával. Öt esztendői amerikai lekipásztorkodásom alatt 3500 beteg fordult meg a kezem alatt. West-Virginiától Bostonig, Atlantic Citytől Harrisburgig tömegesen járultak elélem a szenvedők. Angolok és németek, tótok, csehek és lengyelek. De még néger is. Kedves magyar honfitársaim seregestül kerestek föl. Aki személyesen nem jöhetett, levélben panaszkolta el baját. Hogy bizalmát senki sem pazarolta érdemtelenre, mutatja a temérdek köszönő levél, háláirat. Sok százra rug a számuk s az érdeklődő ritka szép tapasztalatot merithet belőlük. Tífuszt, tüdőlobbot, vérhányást, vörhenyt, váltólázatot --- mondhatnám --- egész könnyű szerrel gyógyítottam. Epe-, vese-, hólyagkőből operáció nélkül kigyógyítottam szenvedő embertársaimat. Vérmérgezésből az utolsó percben, már a halál révén sikerült visszaadnom a sir szélén állókat az életnek. Legutolsó betegem 15 évi rheuma következtében szivbajában sehohsem talált enyhülést. Meggyógyítottam. Gyógyításom egyszerű, természetes.

☞ Hideg víz, biztos hatású füvek, szigoruan megszabott életmód. —
Honfitársaimnak bármely pillanatban rendelkezésükre állok.

Father CHAS. POLICSEK
magyar plebános,
a „St. John Kneipp-Sanatorium” igazgatója.
ALPHA, N. J.



RIZSÁK JÁNOS



...Pénzszállító és váltó üzlete...

Főüzlet: 127 2-dik utca Passaic, N. J.

Magyarországi bizományi iroda:

—: Budapest, VII., Király-utca 103. —

Fióközletek:

So. Bethlehem, Pa. — Wharton, N. J.

Alpha, N. J. — Franklin Furnace, N. J.

A New Jersey állami törvényeknek megfelelően 35,000
dollár biztosíték az államnál.



Közjegyző

Pénzt a legolcsóbban és leggyorsabban szállít Magyarországra, valamint bármely világrészbe. Kérem egyuttal ügyfeleimet, ha pénzt akarnak Magyarországból kihatni, például birtokeladásból, árva-megtakarítása céljából adják fel budapesti irodám címére, Budapest, VII., Király utca 103 és én az ott megbízott összeget, dollár értékben, hiány nélkül kifizetem.

Hajójegyeket Európába vagy Európából Amerikába a legjobb hajókra adok el, az utasokat személyesen elkisérem a hajókhoz.

Jogügyekben mindennemű okiratok, szakszerűen kiállítatnak és a törvényeknek megfelelően elintéztetnek.

Utbaigazítást, felvilágosítást és tanácsot, ingyen és szívesen adok.



H A J N A L.



No. 6. Vol. II. MONTHLY MAGAZINE Junius 1909.

Szerkeszti MESSERSCHMIEDT GÉZA plébános Passaic-on, New Jersey.

Szerkeszti: Messerschmidt Géza plébános, Passiac-on, New Jersey

REPRINT EDITON

Készítette: Dudás Róbert Gyula, 2015-ben